

नियोजन शाखा, विभागीय आयुक्त कार्यालय, कोकण विभाग

मा.विभागीय आयुक्त यांना नियोजन विषयक कामे प्रभाविपणे पार पाडता यावीत आणि जिल्हा स्तरावर राबविण्यात येणाऱ्या विविध कार्यक्रमांचे / योजनांचे संनियंत्रण व कामाची तपासणी करण्यासाठी विभागीय आयुक्त कार्यालयात नियोजन विभाग, शासन निर्णय क्रमांक एसडब्ल्यु-१०८०/१७१/डेस्क १४, दिनांक २१ मे १९८० अन्वये नियोजन शाखेची स्थापना करण्यात आली. महाराष्ट्र शासनाच्या नियोजन विभागाचे प्रधान सचिव / अपर मुख्य सचिव (नियोजन) हे राज्याचे “पदसिध्द विकास आयुक्त” आहेत, तर मा. विभागीय आयुक्त हे संबंधित महसूली विभागाकरिता “पदसिध्द अपर विकास आयुक्त” आहेत.

जिल्ह्यामधील पंचायती व नगरपालिकांनी तयार केलेल्या जिल्हा वार्षिक योजना विचारात घेऊन त्याचे एकत्रिकरण करून संपूर्ण जिल्ह्यासाठी विकास योजनेचा मसुदा तयार करण्यासाठी संविधानाच्या ७४ व्या घटना दुरुस्तीतील कलम २४३ झेड डी नुसार राज्यातील सर्व जिल्ह्यांमध्ये जिल्हा नियोजन समित्या स्थापन करण्यासंबंधी तरतूद करण्यात आली आहे. त्यानुसार महाराष्ट्र शासन, नियोजन विभागाकडून महाराष्ट्र जिल्हा नियोजन समिती (रचना व कामे) अधिनियम, १९९८ पारीत करण्यात आला असून त्यामध्ये वेळोवेळी सुधारणा करण्यात आल्या आहेत. प्रस्तुत अधिनियमातील तरतूदीनुसार जिल्हा नियोजन समितीची कामे निर्धारित करण्यात आली आहेत. सदर अधिनियमानुसार मा. विभागीय आयुक्त हे विभागातील सर्व जिल्ह्यांच्या जिल्हा नियोजन समिती आणि कार्यकारी समितीवर विशेष निमंत्रित सदस्य आहेत. तसेच उपआयुक्त (नियोजन) हे विभागातील सर्व जिल्हा नियोजन समितीवर विशेष निमंत्रित सदस्य आहेत. या अनुषंगाने विभागीय आयुक्त यांच्या सर्वसाधारण जबाबदाऱ्या खालीलप्रमाणे आहेत.

- जिल्हा नियोजन समितीच्या सभांना तसेच कार्यकारी समितीच्या सभांना उपस्थित राहून जिल्ह्याच्या विकास कामांचा आढावा घेऊन आवश्यकतेनुसार मार्गदर्शन करणे.
- जिल्हा नियोजन समितीच्या बैठकीत उद्भवलेल्या मुद्द्यांवर राज्य/ जिल्हा स्तरावर कार्यवाहीची अपेक्षा असल्यास त्याबाबत प्रशासकीय विभाग/ जिल्हाधिकारी यांच्याकडे आवश्यक तो पाठपुरावा करणे.
- जिल्हा नियोजन समितीच्या सदस्यांच्या नियुक्त्या, पोट निवडणूका वेळेवर होणेबाबत दक्षता घेणे.
- निवडणूक आचारसंहितेच्या कालावधीत जिल्हा योजनांच्या निधीच्या पुनर्विनियोजनास मान्यता देणेबाबत कार्यवाही करणे.
- निवडणूक आचारसंहितेच्या कालावधीत शासनाच्या निर्देशानुसार जिल्हा योजनेच्या पुढील आर्थिक वर्षाच्या आराखड्यास मान्यता देणेबाबत कार्यवाही करणे.

मा. विभागीय आयुक्त हे अध्यक्ष/ सदस्य असलेल्या विविध समित्या-

- मा. विभागीय आयुक्त हे विभागातील सर्व जिल्हा नियोजन समितीवर विशेष निमंत्रित सदस्य म्हणून नियुक्त आहेत. तसेच जिल्हा नियोजन समितीच्या कार्यकारी समितीवरही विशेष निमंत्रित सदस्य आहेत.
- मा.विभागीय आयुक्त यांचे अध्यक्षतेखाली खासदार स्थानिक विकास कार्यक्रम आणि मानव विकास कार्यक्रम अशा दोन विभागीय संनियंत्रण समित्या घटीत करण्यात आल्या आहेत.
- प्रादेशिक पर्यटन / तीर्थक्षेत्र विकास कार्यक्रमाच्या संनियंत्रणासाठी मा. विभागीय आयुक्त यांचे अध्यक्षतेखाली समिती घटीत करण्यात आलेली असून उपआयुक्त (नियोजन) हे सदर समितीचे सदस्य सचिव आहेत.
- डोंगरी विभाग विकास कार्यक्रमाच्या संनियंत्रणासाठी प्रत्येक जिल्ह्यात संबंधित जिल्ह्याचे पालकमंत्री यांचे अध्यक्षतेखाली समिती घटीत करण्यात आलेली असून विभागीय आयुक्त हे सदर समितीचे सदस्य आहेत.
- उर्वरीत महाराष्ट्र विकास मंडळाकडील समितीत मा. विभागीय आयुक्त, कोकण विभाग हे पदसिध्द सदस्य आहेत.

२. नियोजन शाखेचा मंजूर आकृतीबंध.

नियोजन विभाग, शासन निर्णय क्र. एसडब्ल्यू-१०८०/१७१/डेस्क १४, दिनांक २१.०५.१९८० अन्वये मुंबई, पुणे, औरंगाबाद व नागपुर आणि शासन निर्णय क्र. STW-१०८१/५९/D-१४, दिनांक ०६.०५.१९८१ अन्वये अमरावती व नाशिक येथील विभागीय नियोजन शाखेची स्थापना करण्यात आली आहे. शासन निर्णय- सीएयु-१४१०/प्र.क्र.८८/का-१४२६ दिनांक १७.०८.२०१३ नुसार राज्यातील ६ विभागीय आयुक्त कार्यालयातील उप आयुक्त नियोजन शाखेचा सुधारीत आकृतीबंध खालील प्रमाणे निश्चित करण्यात आला आहे.

अ.क्र.	पदनाम	मंजूर पदे	भरलेली पदे	रिक्त पदे
१.	उप आयुक्त (नियोजन)	1	1	-
२.	संशोधन अधिकारी (मूल्यमापन)	1	1	-
३.	सहायक संशोधन अधिकारी (संशोधन सहायक)	2	2	-
४.	लघुलेखक (उ.श्रे.)	1	1	-
५.	सांख्यिकी सहायक	2	2	-
६.	महसूल सहायक (लिपिक-टंकलेखक)	1	1	-
७.	वाहन चालक	1	0	-
८.	शिपाई	2	2	-
	एकूण	11	10	-

२.१ संपर्क माहिती

- कार्यालयीन दूरध्वनी क्रमांक 022-27571012
- ईमेल आयडी :- kokan.planning@gmail.com
- संकेतस्थळ नियोजन :- <https://plan.maharashtra.gov.in/>
- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय :- <https://mahades.maharashtra.gov.in/home.do?lang=mr>

३. उपआयुक्त (नियोजन) यांच्याकडे सोपविण्यात आलेली प्रमुख कामे-

- मा. विभागीय आयुक्त आणि उपआयुक्त (नियोजन) हे विभागातील सर्व जिल्हा नियोजन समितीवर विशेष निमंत्रित सदस्य म्हणून नियुक्त आहेत. त्यानुसार जिल्हा नियोजन समितीच्या सभांना उपस्थित राहणे, जिल्ह्याच्या विकास कामांचा आढावा घेणे आणि पुढील आर्थिक वर्षाच्या प्रारूप आराखड्यास मान्यता देण्याचे वेळी जिल्हा नियोजन समित्यांना आवश्यकतेनुसार मार्गदर्शन करणे.
- विभागीय आयुक्त कार्यालयाच्या अधिनस्त जिल्हाधिकारी व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांचे आढावा बैठकीत जिल्हा नियोजन समिती कार्यालयामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या विविध कार्यक्रमां/ योजनांचा आवश्यकतेनुसार अंमलबजावणीचा आढावा घेणे.
- शासनाकडून वेळोवेळी प्राप्त होणाऱ्या सुचना व उद्दिष्टे याबाबत जिल्हाधिकाऱ्यांना अवगत करणे.
- मा. विभागीय आयुक्त यांचे अध्यक्षतेखालील खासदार स्थानिक विकास कार्यक्रम विभागीय संनियंत्रण समितीच्या बैठकांचे आयोजन करून कार्यक्रमाचा आढावा घेणे.
- मा. विभागीय आयुक्त यांचे अध्यक्षतेखालील मानव विकास कार्यक्रम विभागीय संनियंत्रण समितीच्या बैठकांचे आयोजन करून कार्यक्रमाचा आढावा घेणे.
- विभागात राबविण्यात येणाऱ्या विविध योजनांपैकी, शासनाच्या निर्देशानुसार दरवर्षी दोन योजनांचा मूल्यमापन पाहणी अभ्यास हाती घेणे.
- जिल्ह्यात राबविण्यात येणाऱ्या विविध योजनांपैकी दरवर्षी जिल्हाधिकारी यांनी दोन योजनांचे मूल्यमापन पाहणी अभ्यास हाती घ्यावयाचे आहे, या पाहण्यांचे संनियंत्रण करणे.
- जिल्हा स्तरावर राबविण्यात येणाऱ्या विविध विकास कार्यक्रम / योजनांच्या कामांची निरीक्षणे करून शासनास अहवाल सादर करणे.
- जिल्हा नियोजन समिती कार्यालयाचे निरीक्षण घेणे.
- जिल्हा नियोजन समिती कार्यालयामार्फत संनियंत्रित करण्यात येणाऱ्या / राबविण्यात येणाऱ्या विविध विकास कार्यक्रमां/ योजनांचा आढावा घेण्यासाठी जिल्हा नियोजन अधिकाऱ्यांच्या बैठका घेणे.
- जिल्हा नियोजन अधिकारी यांना जिल्हा नियोजन समिती कार्यालयाची कामे करतांना येणाऱ्या अडचणींबाबत वेळोवेळी मार्गदर्शन करणे.

- जिल्हा नियोजन समिती कार्यालयाकडून संनियंत्रित करण्यात येणाऱ्या / राबविण्यात येणाऱ्या विविध कार्यक्रम/ योजनांचे मासिक/ त्रैमासिक प्रगती अहवाल शासनास सादर करणे.
- जिल्हा स्तरावर राबविण्यात येणाऱ्या विविध कार्यक्रम/ योजना यावर झालेल्या खर्चाचे ताळमेळ आणि विनियोजन लेखे, लोकलेखा समितीकडील होणाऱ्या साक्षी याबाबत संनियंत्रण करणे.
- मूल्यमापन पाहणी अभ्यास कार्यक्रमांतर्गत अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई यांच्या निर्देशानुसार अभ्यासाच्या विविध विषय/योजनेनुसार जिल्हा सांख्यिकी कार्यालयाना प्रशिक्षण देणे व त्या कार्यालयांकडून मूल्यमापन पाहणीचे काम करून घेणे व यासंदर्भातील अहवाल अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई यांना सादर करणे.

४. विषयवार थोडक्यात माहिती-

४.१ जिल्हा वार्षिक योजना.

- जिल्हा वार्षिक योजनेमध्ये, “जिल्हा वार्षिक योजना (सर्वसाधारण)”, “आदिवासी घटक योजना” व “अनुसूचित जाती घटक योजना” या तीन कार्यक्रमांचा समावेश होतो. सर्वसाधारण जिल्हा वार्षिक योजनेसाठी नियोजन विभागाकडून निधी अर्थसंकल्पित करून जिल्हाधिकाऱ्यांना उपलब्ध करून देण्यात येतो. तसेच आदिवासी घटक योजनेसाठी, आदिवासी विकास विभागाकडून तर अनुसूचित जाती घटक योजनेसाठी समाज कल्याण विभागाकडून निधी अर्थसंकल्पित करून जिल्हाधिकाऱ्यांना उपलब्ध करून देण्यात येतो. जिल्हा वार्षिक योजना (सर्वसाधारण) अंतर्गत राबविण्यात येणाऱ्या योजनांना शासन निर्णय दिनांक १६/२/२००८ नुसार जिल्हाधिकारी यांचेमार्फत प्रशासकीय मान्यता देवून निधीचे वितरण करण्यात येते. या तिन्ही कार्यक्रमांचे संनियंत्रण करण्यात येणाऱ्या त्या-त्या विभागाच्या क्षेत्रीय अधिकाऱ्यांकडून करण्यात येते.

४.१.१

जिल्हा वार्षिक योजना सन २०२४-२५.

(रूपये कोटी)

अ. क्र.	जिल्हा	सर्वसाधारण जिल्हा वार्षिक योजना	आदिवासी उपयोजना	अनुसूचित जाती उपयोजना	एकुण वार्षिक योजना
१.	मुंबई शहर	490.00	0.07	22.00	512.07
२.	मुंबई उपनगर	1012.00	5.77	71.00	1088.77
३.	ठाणे	938.00	89.38	140.00	1167.38
४.	पालघर	345.00	329.50	14.00	688.50
५.	रायगड	432.00	41.61	28.00	501.61
६.	रत्नागिरी	360.00	1.12	29.00	390.12
७.	सिंधुदूर्ग	250.00	0.39	26.00	276.39
	एकूण	3827.00	467.84	330.00	4624.84

४.१.२

जिल्हा वार्षिक योजना (सर्वसाधारण) सन २०२४-२५ ची आर्थिक प्रगती.

(रूपये कोटी)

अ. क्र.	जिल्हा	मंजूर नियतव्यय	प्राप्त तरतूद	जि.नि.स. कडून वितरीत तरतूद	माहे मार्च, २०२५ अखेरचा खर्च	प्राप्त तरतूदशी खर्चाची टक्केवारी
१.	मुंबई शहर	490.00	490.00	488.63	487.04	99.40
२.	मुंबई उपनगर	1012.00	1012.00	1012.00	1012.00	100.00
३.	ठाणे	938.00	938.00	938.00	937.79	99.98
४.	पालघर	345.00	345.00	345.00	342.85	99.38
५.	रायगड	432.00	432.00	432.00	432.00	100.00
६.	रत्नागिरी	360.00	360.00	360.00	360.00	100.00
७.	सिंधुदूर्ग	250.00	250.00	250.00	250.00	100.00
	एकूण	3827.00	3827.00	3825.63	3821.67	99.86

४.१.३ आदिवासी घटक योजना (TCS) सन २०२४-२५ ची आर्थिक प्रगती.

(रूपये कोटी)					
अ. क्र.	जिल्हा	मंजूर नियतव्यय	प्राप्त तरतूद	माहे मार्च, २०२५ अखेरचा खर्च	प्राप्त तरतूदशी खर्चाची टक्केवारी
१.	मुंबई शहर	0.07	0.07	0.00	3.85
२.	मुंबई उपनगर	5.77	5.77	3.75	65.03
३.	ठाणे	89.38	89.38	89.36	99.98
४.	पालघर	329.50	329.50	328.29	99.63
५.	रायगड	41.61	41.61	41.48	99.70
६.	रत्नागिरी	1.12	1.12	1.12	100.00
७.	सिंधुदूर्ग	0.39	0.39	0.36	92.90
	एकूण	467.84	467.84	464.37	99.26

४.१.४ अनुसूचित जाती उपयोजना (SCCS) सन २०२४-२५ ची आर्थिक प्रगती.

(रूपये कोटी)					
अ. क्र.	जिल्हा	मंजूर नियतव्यय	प्राप्त तरतूद	माहे मार्च, २०२५ अखेरचा खर्च	प्राप्त तरतूदशी खर्चाची टक्केवारी
१.	मुंबई शहर	22.00	22.00	100.00	100.00
२.	मुंबई उपनगर	71.00	71.00	100.00	100.00
३.	ठाणे	140.00	140.00	100.00	100.00
४.	पालघर	14.00	14.00	100.00	100.00
५.	रायगड	28.00	28.00	100.00	100.00
६.	रत्नागिरी	29.00	29.00	100.00	100.00
७.	सिंधुदूर्ग	26.00	26.00	100.00	100.00
	एकूण	330.00	330.00	100.00	100.00

४.२ आमदार स्थानिक विकास कार्यक्रम -

जिल्हा वार्षिक योजना राबविताना निधी अभावी किंवा योजनेतील प्राथम्यक्रमाअभावी स्थानिक लोकांना उपयुक्त असलेली व सहजरित्या पूर्ण होतील अशी लहान लहान कामे योजनेच्या अग्रक्रमात मागे राहतात. अशा कामांमध्ये लहान नाल्यांवरील फरश्या, कोल्हापूर पध्दतीचे बंधारे, मोऱ्यांची कामे, शाळा खोल्या वगैरे यासारख्या लहान कामांचा समावेश आहे. अशी कामे करता यावीत या दृष्टीने शासनाने सन १९८४-८५ या आर्थिक वर्षापासून स्थानिक गरजांवर आधारित लहान लहान कामांचा विशेष कार्यक्रम राबविण्यास सुरुवात केली आहे. या कार्यक्रमांतर्गत शासनाची स्थायी स्वरूपाची मालमत्ता निर्माण व्हावी हा उद्देश आहे.

२. आमदार स्थानिक विकास कार्यक्रमांतर्गत कामांची अनुज्ञेयता तसेच सदर कामे करण्यासाठी आवश्यक त्या सखोल मार्गदर्शक सूचनांबाबतचा सविस्तर शासन निर्णय क्रमांक स्थाविका -०१६/ प्र.क्र.९६/ का.१४८२ दिनांक १२ जुलै, २०१६ अन्वये निर्गमित करण्यात आला आहे . सध्या आमदार स्थानिक विकास कार्यक्रमांतर्गत घेण्यात येणारी कामे या शासन निर्णयातील मार्गदर्शक सूचनांनुसार करण्यात येतात.

३. सन २०२२-२३ या वित्तीय वर्षापासून आमदार स्थानिक विकास कार्यक्रमासाठी प्रति आर्थिक वर्षाकरीता प्रती विधानसभा मतदारसंघ/ प्रति विधान परिषद सदस्य रु ५.००.कोटी एवढा निधी अनुज्ञेय आहे .सद्यस्थितीत कोकण विभागात एकूण ९५ विधान मंडळ सदस्य आहेत.

आमदार स्थानिक विकास कार्यक्रम सन २०२४-२५ ची आर्थिक प्रगती.

(रूपये कोटी)

अ. क्र.	जिल्हा	विधान सभा सदस्य (संख्या)	विधान परिषद सदस्य (संख्या)	अनुज्ञेय निधी (रु.५ कोटी प्रती सदस्य)	शासनाकडून प्राप्त तरतूद	मार्च अखेर झालेला खर्च
१	मुंबई शहर	10	6	86.31	86.31	86.30
२	मुंबई उपनगर	26	10	159.42	163.00	162.77
३	ठाणे	18	3	101.6	101.60	91.00
४	पालघर	6	-	30.00	30.00	11.07
५	रायगड	7	2	38.93	39.94	39.62
६	रत्नागिरी	5	1	30.00	30.00	29.79
७	सिंधुदूर्ग	3	0	15.00	17.63	16.04
	एकूण	75	20	461.26	468.48	436.59

४.३ खासदार स्थानिक विकास कार्यक्रम-

केंद्र शासनाच्या Ministry of Statistics and Programme Implementation या विभागाकडून खासदार स्थानिक विकास कार्यक्रमाची सुरुवात सन १९९३-९४ पासून करण्यात आली आहे. या कार्यक्रमाकरीता केंद्र शासनाकडून वेळोवेळी मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्यात येतात. सद्यस्थितीत MPLADS Guidelines २०१६ अस्तित्वात असून सदरील मार्गदर्शक तत्वांनुसार अनुज्ञेय असलेली कामे जिल्हाधिकारी स्तरावर मंजूर करण्यात येतात. या कार्यक्रमासाठी प्रती लोकसभा मतदारसंघ / प्रती राज्यसभा सदस्य रु.५.०० कोटी निधी जिल्हाधिकारी यांना केंद्र शासनाकडून उपलब्ध करून देण्यात येतो. कोकण विभागात १२ लोकसभा सदस्य व ११ राज्यसभा सदस्य असे एकूण २३ संसद सदस्य आहेत.

खासदार स्थानिक विकास कार्यक्रम लोकसभा व राज्यसभेची आर्थिक प्रगती.

(रूपये कोटी)

अ.क्र.	जिल्हा	लोकसभा सदस्य	राज्यसभा सदस्य	अनुज्ञेय निधी (रु.५.०० कोटी प्रती सदस्य प्रती वर्ष)		केंद्र शासनाकडून प्राप्त तरतूद (व्याजासह)	जि.नि.स. कडून मंजूर तरतूद	मार्च अखेर झालेला खर्च
				लोकसभा	राज्यसभा			
१.	मुंबई शहर	1	3	17.00	42.00	59.85	30.44	14.75
२.	मुंबई उपनगर	5	4	85.00	51.50	157.56	143.37	71.25
३.	ठाणे	3	1	17.00	22.00	73.96	73.95	48.78
४.	पालघर	1	-	17.50	0.00	20.91	20.33	12.92
५.	रायगड	1	-	17.00	0.00	20.17	20.17	17.80
६.	रत्नागिरी	1	-	17.00	0.00	20.69	20.31	19.22
७.	सिंधुदूर्ग	-	1		22.00	23.33	23.32	20.40
	एकूण	12	9	170.50	137.50	376.47	331.89	205.12

४.४ डोंगरी विभाग विकास कार्यक्रम

महाराष्ट्र राज्यामध्ये डोंगरी विभाग विकास कार्यक्रम सन १९९१ -९२ पासून राबविण्यात येत आहे. राज्यातील डोंगरी विभागाचे क्षेत्र विशिष्ट निकषांच्या आधारे निश्चित करून त्याच्या विकासासाठी खास कार्यक्रम राबविण्यात येत असून, एखादा तालुका डोंगरी म्हणून घोषित करण्यासाठीचे निकष खालीलप्रमाणे आहेत. :-

- १) त्या डोंगरी क्षेत्राचा सरासरी उतार ३० टक्के किंवा त्यापेक्षा जास्त असावा. तसेच त्या डोंगरी भागाची सापेक्ष उंची ३०० मीटरहून जास्त असावी.
- २) संपूर्ण भौगोलिक भागाच्या तुलनेत प्रमुख डोंगरी भागाचा भौगोलिक विस्तार हा १७ टक्क्यापेक्षा जास्त आणि ३० टक्क्यापेक्षा कमी उताराचा असेल तर असे क्षेत्र अंशतः डोंगरी म्हणून समजण्यात येते.

- ३) एखाद्या तालुक्यात वरील अट क्र. १ व २ पूर्ण करणाऱ्या डोंगरी भागाचे क्षेत्र १०० चौरस किलोमीटर किंवा त्यापेक्षा जास्त असेल व अशा डोंगरी भागाचे क्षेत्रफळ तालुक्याच्या भौगोलिक क्षेत्रफळाच्या ५०% किंवा त्यापेक्षा जास्त असल्यास तो तालुका, डोंगरी विभाग / पूर्ण गट डोंगरी तालुका म्हणून समजावा.
- ४) जर एखाद्या तालुक्यातील वरील अट क्र. १ व २ पूर्ण करणाऱ्या डोंगरी भागाचे क्षेत्रफळ किमान १०० चौ.कि.मी. असेल व त्या डोंगरी भागाचे क्षेत्र, तालुक्याच्या भौगोलिक क्षेत्रफळाच्या २०% पेक्षा जास्त परंतु ५०% पेक्षा कमी असेल तर तो तालुका, उपगट डोंगरी तालुका म्हणून समजावा.

२. डोंगरी विभाग विकास कार्यक्रमाची आखणी व अंमलबजावणी योग्यप्रकारे व्हावी यासाठी संबंधित जिल्ह्यांच्या पालकमंत्र्यांच्या अध्यक्षतेखाली एक स्वतंत्र समिती नेमण्यात आली आहे. सदर समितीची रचना खालीलप्रमाणे आहे.

१.	मा.पालक मंत्री	अध्यक्ष
२.	डोंगरी भागातील सर्व आमदार	सदस्य
३.	जिल्हा परिषद अध्यक्ष	सदस्य
४.	विभागीय आयुक्त	सदस्य
५.	डोंगरी भागातील १ अशासकीय सदस्य	सदस्य
६.	डोंगरी भागातील १ महिला अशासकीय सदस्य	सदस्य
७.	जिल्ह्यातील अग्रणी बँकेचे अध्यक्ष	सदस्य
८.	जिल्हाधिकारी	सदस्य
९.	मुख्य कार्यकारी अधिकारी जि.प.	सदस्य
१०.	जिल्हा नियोजन अधिकारी	सदस्य सचिव

कोकण विभागातील एकूण ५१ तालुक्यांपैकी ३३ तालुके डोंगरी तालुके म्हणून घोषित करण्यात आले आहेत. या ३३ तालुक्यात (२७ पूर्ण गट आणि ०६ उपगट) डोंगरी विभाग विकास कार्यक्रम राबविण्यात येत आहे.

डोंगरी विभाग विकास कार्यक्रम सन २०२४-२५ ची आर्थिक प्रगती.

(रूपये कोटी)

अ.क्र.	जिल्हा	एकूण तालुके	डोंगरी तालुके		शासनाकडून अनुज्ञेय निधी (रु.२.०० कोटी प्रती पूर्णगट व रु.१.०० कोटी प्रती उपगट)	शासनाकडून प्राप्त तरतूद	जि.नि.स. कडून वितरीत तरतूद	मार्च अखेर झालेला खर्च
			पूर्णगट	उप गट				
१.	मुंबई शहर	1	-	-	-	-	-	-
२.	मुंबई उपनगर	3	-	-	-	-	-	-
३.	ठाणे	7	2	2	6.00	4.20	6.23	4.20
४.	पालघर	8	3	5	11.00	7.70	10.52	7.56
५.	रायगड	15	11	4	26.00	18.20	20.02	18.20
६.	रत्नागिरी	9	6	2	14.00	9.80	9.4535	9.80
७.	सिंधुदूर्ग	8	6	2	14.00	9.80	10.0584	9.80
	एकूण	51	28	15	71.00	49.70	56.28	49.56

४.५ मानव विकास कार्यक्रम.

नियोजन विभागाकडील दिनांक १९.०७.२०११ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये, राज्यातील अतिमागास तालुक्यांचा विकास करण्यासाठी मानव विकास कार्यक्रम सुरु करण्यात आला आहे. याकरिता १) तालुक्याची महिला साक्षरता व २) दरिद्रय रेषेखालील कुटुंबांची संख्या हे दोन निकष विचारात घेऊन मानव विकास कार्यक्रमासाठी १२५ तालुक्यांची निवड करण्यात आली असून या १२५ तालुक्यांपैकी कोकण विभागातील १० तालुक्यांचा समावेश करण्यात आला आहे.

कोकण विभागातील जिल्हानिहाय या कार्यक्रमाची अंमलबजावणीसाठी निवडण्यात आलेले तालुके खालीलप्रमाणे आहेत. (या कार्यक्रमात मुंबई शहर, मुंबई उपनगर व रत्नागिरी जिल्ह्याचा समावेश नाही.)

अ. क्र.	जिल्हा	मानव विकास कार्यक्रमात समाविष्ट तालुके (संख्या)
१.	ठाणे	मुरबाड, शहापूर (२)
२.	पालघर	जव्हार, विक्रमगड, तलासरी, डहाणू, मोखाडा, वाडा (६)
३.	रायगड	सुधागड (१)
४.	सिंधुदुर्ग	वैभववाडी (१)

मानव विकास कार्यक्रमाच्या दिनांक १९.०७.२०११ शासन निर्णयान्वये खालील योजना विभागात राबविण्यात येत आहेत.

- मोठ्या गावांतील माध्यमिक शाळेत अभ्यासिका सुरू करण्यासाठी सोलर लाईट व फर्निचर/पुस्तके पुरविणे
- ग्रामिण भागातील सर्वच मुलींना इ.१२ वी पर्यंत शिक्षण घेणे शक्य व्हावे याकरीता गाव ते शाळा दरम्यान वाहतुकीची सुविधा उपलब्ध करून देणे
- तालुक्याच्या ठिकाणी बालभवन - विज्ञान केंद्र स्थापन करणे
- कस्तुरबा गांधी बालिका योजनेची व्याप्ती इयत्ता १० वी पर्यंत वाढविणे
- इयत्ता ८ वी ते १२ वी पर्यंत शिक्षण घेत असलेल्या गरजू मुलींना सायकलीचे वाटप करणे.
- तज्ञ महिला डॉक्टरांकडून ०-६ वयोगटातील बालके व गर्भवती महिलांची आरोग्य तपासणी करण्यासाठी शिबीरे आयोजित करणे.
- अ.जाती/अ.जमाती/दारिद्र्य रेषेखालील बाळंत महिलांना बुडीत मजुरी देणे.
- जिल्हा / तालुका स्पेसिफिक योजना.(मंजूर योजनांच्या २० टक्के निधी नाविन्यपूर्ण योजनांसाठी राखीव आहे.)

मानव विकास कार्यक्रमाची सन २०२४-२५ या आर्थिक वर्षातील आर्थिक प्रगती.

अ.क्र.	जिल्हा	अनुज्ञेय निधी	शासनाकडून प्राप्त निधी	प्र.मा.रक्कम	यंत्रणांना वितरीत निधी	(रूपये कोटी)	
						मार्च अखेर झालेला खर्च	खर्चाची प्राप्त निधीशी टक्केवारी
१.	ठाणे	5.00	1.00	2.75	1.00	1.00	100.00
२.	पालघर	43.29	3.90	5.01	2.93	2.93	75.21
३.	रायगड	0.65	0.65	0.44	0.44	0.44	67.69
४.	सिंधुदुर्ग	0.65	0.65	0.50	0.50	0.50	76.45
एकूण विभाग		49.59	6.20	8.70	4.87	4.87	78.55

४.६ प्रादेशिक पर्यटन विकास कार्यक्रम

- प्रादेशिक पर्यटन / तीर्थक्षेत्र विकास कार्यक्रमाच्या संनियंत्रणासाठी मा. विभागीय आयुक्त यांचे अध्यक्षतेखाली समिती घटित करण्यात आलेली असून उप आयुक्त नियोजन हे सदर समितीचे सदस्य सचिव आहेत.
- प्रादेशिक पर्यटन / तीर्थक्षेत्र विकास कार्यक्रमांतर्गत जिल्हास्तरीय समितीने सादर केलेले प्रस्ताव विभागीय समितीने छाननी करून शासनास शिफारस करणे.
- प्रादेशिक पर्यटन / तीर्थक्षेत्र विकास कार्यक्रमांतर्गत विभागातील जिल्ह्यास अर्थसंकल्पीत तरतूद, प्राप्त तरतूद, झालेला खर्च याबाबत वेळोवेळी आढावा घेणे.

४.७ विभागात राबविण्यात येत असलेल्या योजनांचे/ कार्यक्रमांचे संनियंत्रण.

जिल्हा नियोजन समिती कार्यालयाकडे जिल्हा नियोजन समितीचे कामकाज, जिल्हा वार्षिक योजना, आमदार/ खासदार स्थानिक विकास कार्यक्रम,डोंगरी विकास कार्यक्रम याव्यतिरिक्त अल्पसंख्यांक बहुल शाळांना पायाभूत सुविधा, मदरसा यांना पायाभूत सुविधा, अल्पसंख्यांक बहुल ग्रामीण व नागरीभागासाठी पायाभूत सुविधांसाठी संबंधीत स्थानिक स्वराज्य संस्थांना अनुदान, वैधानिक विकास मंडळ कार्यक्रम,इत्यादी अशा अनेक योजना/ कार्यक्रम सोपविण्यात आलेल्या आहेत. या सर्व योजनांचे या कार्यालयाकडून शासन निर्देशानुसार आढावा घेणे अपेक्षित आहे.

४.८ विभागातील विकास योजनांचे/ कार्यक्रमांचे मूल्यमापन अभ्यास.

- राज्यातील विकास योजनांचे/ कार्यक्रमांचे मूल्यमापन अभ्यास करण्याबाबत नियोजन विभाग, शासन निर्णय क्र. वियोमू-1198/प्र.क्र.6/का.1413, दि.30.09.1998 अन्वये सविस्तर सूचना निर्गमित करण्यात आल्या असून त्यानुसार कार्यवाही करणेबाबत आदेशीत केले आहे.
- शासनामार्फत राबविण्यात येत असलेल्या योजना किंवा योजनांतर्गत कार्यक्रमाचे मूल्यमापन करण्याची जबाबदारी अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, विहित निकष पूर्ण करणाऱ्या अशासकीय संस्था, उपआयुक्त-नियोजन आणि जिल्हा नियोजन अधिकारी यांच्यावर सोपविण्यात आली आहे.
- उपआयुक्त नियोजन आणि जिल्हा नियोजन अधिकारी यांनी त्यांच्या स्तरावरून वर्षातून किमान दोन कार्यक्रमांचे मूल्यमापन करणे आवश्यक आहे.
- उपआयुक्त नियोजन स्तरावरून जी मूल्यमापनाची कामे करावयाची आहेत. त्यासाठी स्वतंत्र असा कर्मचारी वर्ग निर्माण केलेला नाही. तसेच उप आयुक्त स्तरावर निधीची अनुपलब्धता आणि जिल्हास्तरावर कर्मचाऱ्यांची अनुपलब्धता यामुळे आजमितीस मूल्यमापनाची कामे करण्यात आलेली नाही.
- मूल्यमापन अभ्यास पाहणी कार्यक्रमांतर्गत उपआयुक्त (नियोजन) या कार्यालयामार्फत अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई यांच्या निर्देशानुसार शासनाच्या विविध विभागातील केंद्र / राज्य शासनामार्फत राबविल्या जाणाऱ्या शासकिय योजनांची मूल्यमापन अभ्यास पाहणी कोकण विभागातील जिल्हा सांख्यिकी कार्यालयामार्फत करून घेण्यात येते.